

З. Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М. Словник-довідник по психологічній діагностиці. Київ : Наук. думка, 1989. 528 с.

Одержано 10.03.2018

Рассматриваются результаты исследования особенностей самоактуализации женщин среднего возраста с разным уровнем тревоги. Проанализированы показатели составляющих самоактуализации у групп женщин с высоким и низким уровнем тревоги.

Ключевые слова: самоактуализация личности, уровни тревожности, женщины среднего возраста.

УДК 159.9:34(075.8)

Анатолій Володимирович СОРОКА,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри прикладної психології факультету психології
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

АНАЛІЗ ОКРЕМИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОГРАМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В ПОСТПЕНІТЕНЦІАРНИЙ ПЕРІОД

Висвітлено окремі результати авторської програми психологічної корекції ресоціалізації особистості в постпенітенціарний період відповідно до виконання запропонованого нами системо-комплексу [1–6]. Практична значущість дослідження полягає в апробації й успішному впровадженні результатів дослідження (підтверджено актами впровадження), а саме: «Психодіагностичною та психокорекційною програмами дослідження готовності до ресоціалізації особистості після звільнення від відбування терміну покарання» у центрах соціальної адаптації Харківської й Сумської областей України. Результати дослідження використовуються в практичній діяльності психологів установ виконання покарань, пробації вищезазначених областей, а також під час проведення занять у системі професійної підготовки й підвищення кваліфікації психологів установ виконання покарань, пробації України.

Ключові слова: системний підхід, системо-комплекс, психокорекційна програма, ресоціалізація особистості.

Постановка проблеми. Ресоціалізація особистості в постпенітенціарний період сприяє попередженню рецидивної злочинності

особистості, яка перебуває в установах соціальної адаптації, а також прискорює процес повернення її до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві.

Практична значущість дослідження полягає в апробації й успішному впровадженні результатів дослідження (підтверджено відповідними актами впровадження), а саме: «Психодіагностичною та психокорекційною програмами дослідження готовності до ресоціалізації особистості після звільнення від відбування терміну покарання» у відповідних центрах соціальної адаптації Харківської й Сумської областей України. Результати дослідження використовуються в практичній діяльності психологів установ виконання покарань, пробації вищезазначених областей, а також під час проведення занять у системі професійної підготовки й підвищення кваліфікації психологів установ виконання покарань, пробації України.

Матеріали дослідження можуть бути використані в роботі з неповнолітніми правопорушниками; із засудженими, які відбувають покарання в колонії-поселенні або без ізоляції від суспільства; у таких сферах психології, як юридична, превентивна, ювенальна та інші.

Мета: визначити окремі результати дослідження після застосування нами авторської програми психологічної корекції ресоціалізації особистості після звільнення від відбування терміну покарання.

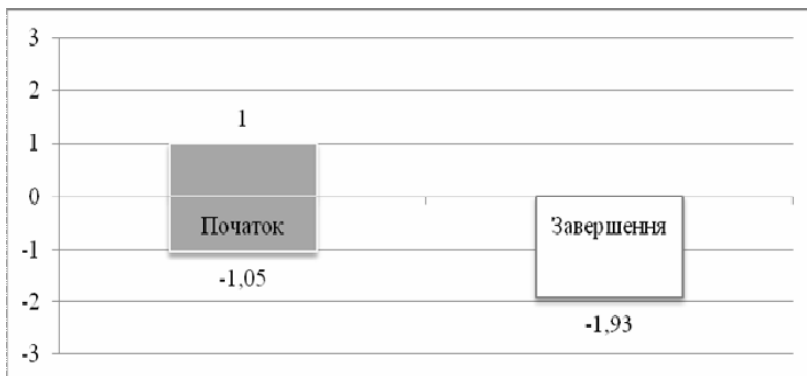
Дослідження проводилися на базі чотирьох установ Харківської й Сумської областей України. Вибірка дослідження складає загальною кількістю 100 осіб чоловічої статі (перші шість місяців після звільнення від відбування терміну покарання). З неї виділилися 48 досліджуваних, які за власним бажанням входили до чотирьох експериментальних груп.

Контрольну групу склали 52 досліджувані, які увійшли до вибірки на початковому етапі дослідження, але не брали участі в груповій роботі; із ними в різних установах соціальної адаптації проводилась інша робота з ресоціалізації.

Слід спеціально наголосити, що в психокорекційному тренінгу *не брали участі* особи, які мають *патопсихологічні відхилення*.

Аналіз досягнень результатів дослідження ми продовжуємо за таким інтеграційним показником як:

1. Динаміка показника «Шкали схильності до агресії особистості» наочно показано на рис. 1.

Рис. 1. Динаміка показників загального рівня схильності до агресії в досліджуваних (середнє значення)

Достовірність відмінностей, встановлена за допомогою t -критерію Стюдента для залежних вибірок, свідчить про те, що на початок і завершення групової роботи із досліджуваними значущо відрізняються показники загального середнього показника схильності до агресії ($t=-13,92$, при $p<0,000001$). Таким чином з'ясовано, що в процесі групової роботи із досліджуваними відбулося статистично значуще зниження загального середнього показника схильності до агресії: від показника високого рівня (+1) до низького рівня сформованості схильності до агресії (-1,93). Отриманий результат свідчить про високу результативність групової роботи щодо корекції схильності до агресії в досліджуваних.

У результаті роботи відбулися істотні зміни в цілому ряді показників досліджуваного нами системо-комплексу, вираженість яких на момент завершення дослідження порівняно з його початком дає змогу стверджувати, що процес ресоціалізації досліджуваних відбувається успішно. Вісім досліджуваних після участі в програмі успішно одружилися (матеріальну допомогу їм надали відповідні благодійні та релігійні організації України) і щасливо живуть у сім'ї, виховують дітей. А автор як голова громадської організації Північно-Східного міжрегіонального управління

виконання покарань і пробації Міністерства юстиції України всіляко намагається надавати їм допомогу.

Перспективою наших подальших досліджень і публікацій буде розкриття результатів роботи після проведення психоко-рекційної програми із досліджуваними.

Список бібліографічних посилань

1. Сорока А. В. Програми дослідження розвитку ефективності соціальної адаптації особистості після звільнення із пенітенціарних установ. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2013. Вип. 14 (2). С. 330–337.

2. Сорока А. В. Особливості показників базових переконань бездомної особи після звільнення від відбування покарання. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Психологія»*. 2014. Вип. 53. С. 233–237.

3. Сорока А. В. Системний підхід до ресоціалізації особистості після звільнення від відбування покарання. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Психологія»*. 2015. Вип. 58. С. 147–151.

4. Сорока А. В. Психологические особенности социальной реадaptации лиц, освобождённых из мест лишения свободы // Современные проблемы прикладной юридической психологии : материалы I Республиканской науч.-практ. конф. (Минск, 23 нояб. 2016 г.) / редкол.: И. А. Фурманов (отв. ред.) и др. Мн. : Изд. центр БГУ, 2016. С. 101–106.

5. Сорока А. В. Особливості ресоціалізації особистості після звільнення від відбування терміну покарання // Social Sciences and Psychology faculty: 25 years (progress, problems, perspectives) Republican scientific-practical conference of young researchers (17 April 2017). Baki, 2017. P. 77–81.

6. Soroka A. V. Psychological features of personality self governing in the period of social rehabilitation // Proceedings of III International scientific conference «Science: new goals». L. : SI Universum, 2017. P. 43–53.

Одержано 04.03.2018

Освещены отдельные результаты авторской программы психологической коррекции ресоциализации личности в постпенитенциарный период в соответствии с выполнением предложенного нами системо-комплекса [1–6]. Практическая значимость исследования заключается в апробации и успешном внедрении результатов исследования (подтверждено актами внедрения), а именно: «Психодиагностической и психокоррекционной программ исследования готовности к ресоциализации личности после освобождения от отбывания срока наказания»

в центрах социальной адаптации Харьковской и Сумской областей Украины. Результаты исследования используются в практической деятельности психологов учреждений исполнения наказаний, пробации вышеупомянутых областей, а также при проведении занятий в системе профессиональной подготовки и повышения квалификации психологов учреждений исполнения наказаний, пробации Украины.

Ключевые слова: системный подход, системо-комплекс, психокоррекционная программа, ресоциализация личности.

УДК 37.015.3

Наталія Анатоліївна СПИЦЯ-ОРИЩЕНКО,

аспірант кафедри практичної психології

Української інженерно-педагогічної академії,

практичний психолог Комунального закладу

«Харківська спеціалізована школа І–ІІІ ступенів

№ 11 з поглибленим вивченням окремих предметів

Харківської міської ради Харківської області»

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ УЧНІВ 8-Х КЛАСІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШІЛ

Наведено теоретичні та практичні аспекти розв'язання актуальної психолого-педагогічної задачі професійного самовизначення учнів загальноосвітніх шкіл на допрофільному рівні навчання на прикладі аналізу результатів експериментального дослідження структури та динаміки психологічних особливостей мотивації професійного самовизначення учнів 8-х класів загальноосвітніх шкіл. Розкрито взаємозв'язок між поняттями: професійне самовизначення, психологічні особливості мотивації, допрофільний рівень навчання, структура мотивації. Перспективною умовою оптимального процесу професійного самовизначення визначено формування та розвиток мотиваційних компонентів в учнів II ступеню навчання. Визначені перспективи подальших досліджень окресленого питання через призму формування й розвитку різних видів мотивації юної особистості з метою подальшої розвивальної та корекційної психологічної роботи з психологічного супроводу процесу професійного самовизначення школярів.